

ОСНОВНІ ТРУДНОЩІ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ ПОДОЛАННЯ В НАПИСАННІ ДИСЕРТАЦІЇ З ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Літовченко Олена Андріївна

*аспірант, асистент кафедри режисури та хореографії,
Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Проведення наукових досліджень у галузі хореографічного мистецтва є важливим внеском у розвиток цієї сфери. Однак умови воєнного стану створили значні труднощі та ускладнили процес дослідження через ряд факторів, які можна умовно поділити на загальноспорідненні, тобто ті, які в ті чи іншій мірі зачіпають усіх аспірантів, та особистісні, які відносяться до психо-емоційної сфери аспіранта. Серед загальноспоріднених можна визначити такі труднощі як: етичні аспекти вивчення хореографії в цих умовах; зміни у методології дослідження; обмеженість джерел та ресурсів; зміна нормативних положень.

Етичні аспекти у дослідженні гуртуються на виникнувших питаннях: чи доречно відвідувати хореографічні заходи для проведення практичного аналізу дослідження? Чи необхідно розглядати вистави та інші виконавські форми зарубіжних постановників, чи все ж зосередити коло на вітчизняних творчих продуктах? Як відноситись до тих напрацювань, які довгий час вважались ґрунтовними та «еталонними», а зараз викликають шквал нерозуміння, відторгнення та перекреслення? Чи нормально проводити дослідження перебуваючи закордоном? На перший погляд, ці чинники опосередковано віддалені від дослідницької діяльності, однак враховуючи специфіку хореографічного мистецтва, вони межують в одному просторі та мають вплив один на одного, а значить вирішення одних питань, може бути вирішення через компетентність інші.

Рішучим стало спільне обговорення на відкритих семінарах тих проблем які хвилювали як наукову спільноту хореографів, так і всіх митців в області хореографії різного напрямлення, прояснились вектори та необхідність досліджень напрямку становлення українського хореографічного наукового апарату, варіативність якого розширилась до глобальних масштабів. Один з таких векторів ми описували у попередньому дослідженні в якому говорилося про те, що в період воєнних перебудов спрямованість проведення досліджень в

хореографічному мистецтві зорієнтувалась на відновлення історії хореографії, яка за період радянської доби була знищена і кардинально перекреслена [1, с. 233].

Звичайно, цей вектор не змусив кардинально перелаштовуватись у зміні теми досліджень, які охоплювали інші напрямки хореографічного мистецтва, однак зміна у методології дослідження все ж відбулась, оскільки зорієнтувавшись на вітчизняних напрацюваннях, частково звертаючись до зарубіжного досвіду, було встановлено значні прогалини у ступені дослідження власної теми. Вирішення цих труднощів стало можливим завдяки тісній співпраці з науковим керівником та іншими колегами у науковій сфері дотичних напрямків, яка полягала у комплексному виконанні наукових завдань, спрямованих поетапно покращити якість дослідження, забезпечивши більший обсяг та глибину аналізу у галузі хореографічного мистецтва. Кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри режисури та хореографії О. Плахотнюк, який від 2019 року веде керівництво аспірантами зазначає: «Серед факторів, що спонукають молодь до наукової роботи, вбачається, насамперед, можливість реалізації цікавої теми у колективі професіоналів, набуття певного досвіду наукової діяльності, здобуття компетенції публічного виступу, співпраці з різноманітним громадськими, молодіжними та іншими організаціями, що майбутньому можуть стати платформою для працевлаштування» [2, с. 317].

Не зважаючи на широкий спектр реалізації потенціалу аспіранту, не заваді його рукописним навичкам стає обмеженість джерел та ресурсів. Існує серйозна проблема в україномовному літературному забезпеченні, що призводить до того, що в більшості випадків джерельна база досліджень аспірантів-хореографів формується з праць російських теоретиків та митців в області хореографії, театру, музики, що в сучасних умовах війни є неприпустимим та потребує повного переоформлення в сторону зарубіжних джерел [1, с. 235]. Також цей аспект загострився при появі законопроекту «Про внесення змін до деяких законів України щодо заборони використання джерел інформації держави-агресора або держави-окупанта в освітніх програмах, в науковій та науково-технічній діяльності» в якому зазначено, що науково-освітні програми та наукові дослідження не можуть містити посилання на джерела інформації, створені: <...>державною мовою держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом [3].

Хоч це лише законопроект, який згідно прикінцевих положень набере чинності лише через п'ять років з моменту його опублікування, в наукових колах все ж звертається увага на заборону використання наукових праць країни-окупанта, що спонукає до вирішення цієї

проблеми засобами активного пошуку альтернативних джерел інформації, такі як використання зарубіжних джерел, співпраця з іноземними колегами, збільшення кількості власних публікацій, щоб забезпечити якість та об'єктивність наукових досліджень.

Звичайно це може послужити стимулом для створення і розвитку власних дослідницьких ресурсів, та з рештою, стикаємось з наступними труднощами які викликані змінами у нормативних положеннях, а саме змінами у Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. № 261 які набирають чинності з 1 січня 2024 року, в яких чітко зазначені строки виходу на захист [4]. Ці зміни прямим чином зачіпають тих аспірантів, які перебувають на четвертому курсі навчання, або вже завершили навчання, та не вийшли на захист, оскільки до травня керувались змінами постанови «про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» № 44 від 12 січня 2022 р. згідно яких було встановлено, що період дії воєнного стану, а також наступні три місяці після його припинення або скасування, не враховуються під час обчислення строків, визначених Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим цією постановою [5]. Коротко це означає, що під час воєнного стану строки виходу аспіранта на захист отримали нерегламентований характер, натомість нова постанова обмежила у строках, тим самим змушуючи пришвидшувати темпи, які через зовнішні чинники були розтягнуті у часі.

Ці зміни в нормативних положеннях стосовно строків виходу на захист для аспірантів суттєво впливають на академічну та наукову діяльність. Зокрема, обмеження строків створило значні труднощі та неспокій, особливо враховуючи нестабільність та непередбачуваність ситуації в умовах воєнного конфлікту.

Говорячи про неспокій, підходимо до особистісних факторів, про які згадували на початку. Серед таких можна визначити: психологічний стрес; брак часових та фінансових ресурсів; відсутність можливості для особистого розвитку. Немає потреби розписувати їх детально, оскільки в кожного науковця воно відчувається по-різному, однак вплив цих факторів суттєво впливає на якість написання дисертації, та в подальшому бажанні пов'язувати себе з науковою діяльністю.

Отже, написання дисертації в умовах воєнного стану є викликом, який пов'язаний з тими труднощами, які було перераховані. Подолання їх

може призвести до більшої резильєнтності та розвитку як науковця так і особистості. Використовуючи доступні ресурси та методи дослідження, а також нормалізація свого психо-емоційного стану робить написання дисертації в галузі хореографічного мистецтва в умовах воєнного стану можливою і досяжною метою, що так чи інакше буде визнано цінним вкладом в майбутнє вітчизняної хореографічної науки.

Література:

1. Літовченко О.А. Формування хореографічної науки в Україні в умовах сьогодення, як повноправної галузі в науковому осередку. *Третій рівень освіти в Україні: особливості підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів у сучасних умовах війни : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 27 червня – 7 серпня 2022*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 232–236.

2. Плахотнюк О.А. Наукова складова освітньо-наукових програм галузі знань 02 «культура та мистецтво», спеціальність: 024 «Хореографія». *Третій рівень освіти в Україні: особливості підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів у сучасних умовах війни : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 27 червня – 7 серпня 2022*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 313–319.

3. Про внесення змін до деяких законів України щодо заборони використання джерел інформації держави-агресора або держави-окупанта в освітніх програмах, в науковій та науково-технічній діяльності: проект закону України №7633 від 04.08.2022 / Верховна Рада України. URL: https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40164?fbclid=IwAR2HisjRFAKAbrPktEOUQpASAONhHynFZkTalepw4RgeK3y_rSy0D OG9StY

4. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів: постанова Кабінету міністрів України № 502 від 19 травня 2023 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502-2023-%D0%BF#n2>

5. Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії: постанова Кабінету міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Text>